

ข้อผิดพลาดของแนวทาง การแก้ไขบัญหาประชากร ในประเทศไทย

การวางแผนครอบครัวและประชากรศึกษา

โดยที่รัฐไม่เนื่องด้วยพอดีสิ่งบัญหาประชากร เรายังจะหมายถึงบัญหาที่เกิดขึ้นจากการที่ประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และสานแหน่งส่วนใหญ่ที่ทำให้เกิดการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ที่คนที่รัฐไม่สามารถเข้าใจกัน คือ การมีบุตรมากหรือทันกับประชากรศาสตร์เรียกว่า อัตราการเกิดสูงหรือสูงชน จากความเข้าใจดังกล่าว จึงทำให้แนวทางการแก้ไขบัญหาประชากรมุ่งที่จะลดอัตราเกิดให้ต่ำลง โดยรัฐบาลส่งเสริมให้ประชาชนทำการวางแผนครอบครัว โดยการให้บริการการคุมกำเนิด และในปัจจุบันสิ่งที่นิยมขนาดนา่นตาอีกอย่างหนึ่ง คือ ประชากรศึกษา

แนวทางการแก้ไขบัญหาดังกล่าวด้วยโครงการวางแผนครอบครัวและโครงการประชากรศึกษาเป็นแนวทางที่ไม่สมบูรณ์และเท่าที่น่ามาปฏิบัติยังขาดการสัมผัสนักข้อเท็จจริงทางสังคมและเศรษฐกิจของประชาชนภายในประเทศไทย ในขณะเดียวกันนั้นเองนั่นเอง แนวความคิดบัญหาประชากรมิใช่บัญหาที่เกิดขึ้นจากการที่ประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ด้วยอัตราการเกิดสูงหรือสูงชน แต่เกิดขึ้นเพื่อรออัตราการตายลดลงรวดเร็ว ในขณะที่อัตราการเกิดลดลงในอัตราที่ช้ากว่า เมื่อเป็นเช่นนี้จึงนวนประชากรหมู่บ้านเพิ่มขึ้นในอัตราสูงชน การที่อัตราการตายลดลงก็ไม่ใช่เพื่อความก้าวหน้าทางด้านการให้บริการทางการแพทย์อย่างที่เข้าใจกัน

๘๙
ท่านเพรษจากข้อมูลสถิติจะพบว่าประชาชนส่วนใหญ่ในชนบท จำนวนแพทย์ต่อประชากรโดยเฉลี่ย ถึง ๑ ต่อ ๙๐,๐๐๐ คน^๑ ชาวชนบทส่วนใหญ่ไม่ได้รับบริการทางด้านสาธารณสุข ขาดสถานีอนามัย ขาดเจ้าหน้าที่ และขาดวัสดุในการที่ถูกต้อง^๒ ด้วยเหตุนี้การทอตราชากลายลดลง จึงน่าจะเป็นผลสนับเนื่องมาจากความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคมมากกว่า การพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมทำให้การติดต่อกันคนกับคน และการแพร่ข่าวสารและสื่อมวลชนระหว่างหมู่บ้านต่างๆ กับโลกภายนอกสูงกว่าเดิม การศึกษาและอัตราของอ่านออกเขียนได้ทั่งหมดส่วนช่วยในการรับข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับทางด้านอนามัยและสาธารณสุขได้มากและรวดเร็ว^๓ (แม้ว่าการศึกษาโดยตัวของมันเองก็ยังคงมีอยู่) ท่านเพรษโดยธรรมชาติของมนุษย์ การป้องกัน รักษาโรค เพิ่มพูนอนามัย เป็นสิ่งที่เราปฏิบัติอย่างรวดเร็ว เนื่องจากคนอยากรู้โดยปราศจากโรคภัยและมีอนามัยที่สมบูรณ์ เมื่อเจ็บป่วยมีโรคภัยก็ทำการรักษาโรคโดยอาศัยร้านขายยาเพราะบบริการทางด้านการแพทย์และสาธารณสุขที่รัฐบาลบริการไม่เพียงพอและไม่เหมาะสมกับสภาพความต้องการของสังคมสูงต่างๆ เหล่านั้นผลทำให้การตราชากลายลดลง และนั่นก็จะลดลงอย่างรวดเร็ว เพราะการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมตลอดจนการคุณภาพมาตรฐานตามกาลเวลา^๔

หากรัฐบาลทำการปรับปรุงทางด้านการให้บริการทางการแพทย์และการสาธารณสุขให้ดีขึ้น โดยมุ่งรับใช้ประชาชนส่วนใหญ่และเข้าถึงชาวชนบทอย่างแท้จริง อัตราการตายก็จะลดลงอย่างรวดเร็ว^๕ หากอัตราเกิดไม่ลดลงในอัตราที่รวดเร็วเท่ากัน ประชากรักษ์จะเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว^๖ ด้วยเหตุนี้หากรัฐบาลมีนโยบายที่จะแก้ไขปัญหาการเพิ่มประชากรก็อาจทำได้โดยการทำให้อัตราการตายลดลงและขั้ลง อย่างไรก็ตามโดยหลักมุขย์ธรรมแล้วเป็นสิ่งที่ทำไม่ได้ จึงจำเป็นต้องหันมาเร่งอัตราการเกิดให้ลดลงอย่างรวดเร็วโดยวิธีการต่างๆ

โครงการวางแผนครอบครัวที่ส่งเสริมให้คุณคุณกำเนิดตามความสมัครใจเป็นแต่เพียงจุลการอย่างหนึ่งเท่านั้น การให้บริการยาเม็ด ใส่ห่วง ทำหมัน ยาฉีด ไม่เพียงพอ แม้ว่าจะมีส่วนช่วยให้ผู้ท้องการบริการได้รับความสะดวกมากขึ้นเท่านั้น ประเทศบางประเทศที่ประชาชนส่วนมากไม่ใช้วิธีการคุณกำเนิดทั้งหมดมีต้นที่ต่างๆ เหล่านั้นก็ยังมีต่อการเกิดที่มาก ซึ่งย่อมเป็นสิ่งหนึ่งที่พิสูจน์ได้ว่าการใช้วิธีการคุณกำเนิด ยาเม็ด ใส่ห่วง ทำหมันหรือยาฉีดทั้งล้วนๆ ไม่ได้เป็นกุญแจ

๑. โครงการวางแผนครอบครัว การเพิ่มประชากรและการวางแผนครอบครัวในประเทศไทย หน้า ๔๗
๒. นายแพทย์ วิวัฒน์ แสงสิงแก้ว นักกฎหมายปรับปรุงการสาธารณสุขของประเทศไทย (กรุงเทพฯ โรงพิมพ์ กรมการศาสนา ๒๕๑๗) หน้า ๑๙

สำคัญในการลดอัตราการเกิดลง^๓ ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีอัตราเกิดต่ำที่สุดในโลก ๑.๙ ต่อ พัน เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทยประมาณ ๔๓ ต่อพัน โดยที่ชาวญี่ปุ่นไม่ใช้วิธีการใหม่ๆ เหล่านี้เลย แต่ใช้วิธีเดิมๆ คือ การหันนาอสูรจินอกซ่องคลอด และการกำหนดครอบครัวเป็นส่วนมาก^๔ กุญแจสำคัญอยู่ที่แรงจูงใจที่ทำให้คู่สมรสทำการคุมกำเนิด ปัจจัยที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม หากเราสามารถทำให้สภาวะชีวิตความเป็นอยู่ทางสังคมเศรษฐกิจและวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ทำให้คนเกิด แรงจูงใจในการที่จะคุมกำเนิดแล้ว การลดอัตราภาระเจริญพันธุ์ก็ยอมทำให้รวดเร็วขึ้น รัฐบาลจะมีโครงการวางแผนครอบครัวและโครงการประชากรศึกษาหรือไม่ก่อนที่จะกล่าวถึงมาตรการต่างๆ ทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม เปลี่ยนแปลงไปในทางที่สอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาการเพิ่มประชากรต่อไป สิ่งที่น่าควรพิจารณาคือ ความต้องการวางแผนของระบบราชการที่จะเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องแม่นยำเพื่อความสำเร็จของนโยบายและโครงการที่ต้องกำหนดขึ้น

ประเทศไทยมีนโยบายที่จะลดอัตราการเพิ่มประชากรจาก ๗.๒ ในปี ๒๕๑๓ มาเป็น ๕.๕ ในปี ๒๕๑๘ โดยใช้โครงการวางแผนครอบครัว แต่ระบบการให้บริการยังคงเป็นระบบราชการอยู่กล่าวคือ ให้บริการในเวลาราชการ ซึ่งเป็นเวลาที่ผู้คนส่วนมากต้องทำงานไม่สะดวกแก่การมาขอ บริการในเขตชนบท สถานีอนามัยที่ให้บริการให้ได้แค่เฉพาะยาเม็ด และถุงอนามัย ซึ่งต้องอยู่ในที่ๆ ไม่สะดวกแก่การมาขอ บริการ ต้องสิ้นเปลืองค่ารถและจะมารับได้ในเฉพาะตามวันเวลาที่กำหนดเท่านั้น ในบางท้องที่ค่าใช้จ่ายในการเดินทางมารับบริการมากหรือมากกว่าค่ายาเม็ดและถุงยาด้วยซ้ำ อุปสรรคต่างๆ เหล่านี้มีผลทำให้ผู้ที่เคยมารับบริการเลิกมารับบริการ ซึ่งมีผลทำให้ความพยายามที่ได้ทำมาแล้วข้างต้นไร้ความหมายไปในกรณีที่ใช้ยาเม็ดหรือถุงยาอนามัย

หากมีการปรับปรุงเปลี่ยนระบบราชการในการให้บริการต่างๆ เหล่านี้ก็อาจจะทำให้โครงการวางแผนครอบครัวประสบความสำเร็จมากขึ้น แบบแผนของการให้บริการวางแผนครอบครัวที่เข้าถึงประชาชน และให้ความสะดวกแก่ผู้รับบริการในเขตชนบท จะเห็นได้ชัดจากโครงการระดับหมู่บ้านที่สมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทยได้ร่วมมือกับสถานีอนามัยบางละมุง จังหวัดชลบุรี โดยมีอาสาสมัครในหมู่บ้านที่คอยให้บริการและคำแนะนำแก่ผู้ต้องการรับบริการ

๓. Dennis H. Wrong, *Population and Society* (New York: Random House, 1967), p.57.

๔. Ibid.

โครงการประชากรศึกษา เป็นโครงการที่ค่อนข้างใหม่และกำลังเป็นที่น้นหน้าทากันใน
วงการการศึกษา ทั้งนี้เพราะผู้ที่เสนอโครงการมีความเชื่อว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่ตระหนัก
ถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการเพิ่มประชากร เพราะขาดความรู้และการศึกษาทางด้าน^๔
ประชากร ความเชื่อดังกล่าววนอกจากจะขาดหลักฐานยืนยันแล้ว ยังขัดแย้งกับข้อมูลที่ได้มีการ
เก็บอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการและขัดกับหลักวิชาความรู้ทางด้านประชากรอีกด้วย

ความรู้ทางด้านประชากรโดยทั่วไปเห็นว่าโดยปกติสตรีโดยทั่วไปริมฝีมือบุตรได้ตั้งแต่
มีรอบเดือนครั้งแรก สูติโดยทั่วไปถือว่าสตรีมีบุตรได้ตั้งแต่อายุ ๑๕ ปี จนถึงอายุ ๔๙ ปี ซึ่งหมาย^๕
ความว่าโดยทั่วไปสตรีหนึ่งคนมีช่วงเวลาที่จะมีบุตรได้นานถึง ๓๕ ปี หากสตรีไม่มีการคุมกำเนิด สตรี
หนึ่งคนมีบุตรได้ ๒ คนในทุกๆ ๓ ปี หรือ ๘ ปี ในตลอดช่วงเวลา ๓๕ ปี สตรีหนึ่งคนสามารถมี
บุตรได้ถึง ๗๖ คน แต่ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจประชากรในเขตชนบทแสดงให้เห็นว่าสตรี
ไทยในชนบทโดยเฉลี่ยมีบุตรประมาณ ๖-๗ คน^๖ ซึ่งต่ำกว่าจำนวนที่ควรจะ จึงน่าจะเข้าใจว่าสตรี
ไทยในชนบทได้ใช้วิธีการคุมกำเนิดอย่างโดยย่างหนักเป็นที่เพร่หลายมานานก่อนมีโครงการวางแผน
แผนครอบครัว และแสดงให้เห็นอีกด้วยว่าสตรีในชนบทจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในปัญหาเกี่ยวกับ
การมีบุตรมากทดลองจนวิธีการใดก็ได้ ข้อเท็จจริงเหล่านี้ดังกล่าวบันทึกประชากรศึกษาที่ว่า ประชาชน
ส่วนใหญ่ขาดความรู้หรือไม่ตระหนักรถึงปัญหาประชากร จึงควรมีการให้การศึกษาประชากรแก่
ประชาชนเหล่านี้

อย่างไรก็ตามข้อความที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนี้มีได้หมายความว่า โครงการประชากรศึกษา^๗
โดยทั่วของมนุษย์เป็นสิ่งเรียบง่ายนั้น เป็นแต่เพียงชั้นที่หนึ่งของบุคลร่องของสมมติฐานหรือความ
เชื่อของผู้เสนอโครงการ ข้อผิดพลาดอีกอย่างหนึ่งของโครงการประชากรศึกษา คือ ความพยายาม
ในการที่จะยัดเยียดโครงการประชากรศึกษาให้อยู่ในหลักสูตรการศึกษาที่เป็นทางการในสถาบัน^๘
การศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับมัธยมต้น มัธยมปลาย วิทยาลัย และอุดมศึกษา ความ
พยายามดังกล่าวมีประโยชน์บางแต่ไม่เพียงพอ ทั้งนี้เพราะผู้ที่ได้รับการศึกษาในระดับ^๙
ตั้งแต่ล่างมือต่ำสู่ส่วนเพียงไม่กี่เปอร์เซ็นต์ของประชากรทั้งหมด สถิติการสำมะโนประชากรและเคหะ
พ.ศ. ๒๕๑๓ ของประเทศไทยได้ชี้ให้เห็นว่าประชากรมีการศึกษาร้อยละ ๗๙.๙ ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ ๖๙.๔ มีการศึกษาระดับประถม ซึ่งหมายความว่าโครงการประชากรศึกษาที่คิดจะใช้

๔. Sidney Goldstein, "Labor Force Participation, Education and Fertility in Thailand", *Population Studies*, p.432.

กันในสถาบันการศึกษาในระบบที่สูงกว่าระดับป्रบัณฑิตตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะไม่ถึงปะชាកร ส่วนมากที่มีโอกาสได้เรียนเพียงแค่ปρบัณฑิตศึกษา และรายกว่านักเรียนรายศึกษาสถิติการศึกษาอย่างลึกซึ้งแล้วจะพบว่า ทว่าประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปρบัณฑิตนั้นเพียงร้อยละ ๔๖.๖ เท่านั้นที่จบ ป. ๕^๖ และเพียงร้อยละ ๑๓ เท่านั้นที่มีโอกาสได้เรียนปρบัณฑิต ๕^๗ ด้วยเหตุ การเสนอโครงการประชากรศึกษาตามแนวทางที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเป็นแนวทางที่ดีอย่างมาก เพราะประชากรส่วนมากจะอยู่ในระบบการศึกษา

หากโครงการดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ที่จริงมิใช่เป็นการยืมความคิดของชาติตะวันตก ซึ่งมีโครงการสร้างทางสังคมและการศึกษาแตกต่างจากสังคมไทยมากมาใช้แล้วก็จะเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปฏิรูปความคิดให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงของสังคมไทย โดยทางที่จะทำให้คนส่วนมากที่มีความคิดเช่นนี้หันมาสนใจการศึกษา คงเป็นกลุ่มหมู่ตัวการเกิดสูงกว่าคนที่มีการศึกษามากอย่างมาก มีโอกาสได้เรียนรู้และตระหนักร่องบัญชาติงกล่าว หากเราเชื่อว่าคนเหล่านี้ไม่รู้และไม่ตระหนักร่องบัญชาติ ก็ต้องกล่าว

อย่างไรก็ตามข้อมูลจากการสำรวจหัตศนคติ ความรู้ และการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวหรือการคุมกำเนิดในชนบทไม่ว่าจะทำโดยหน่วยงานใด ได้ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ประชากรส่วนมาก ๆ กว่าร้อยละ ๗๐ มีความรู้ มีหัตศนคติที่ดีต่อการคุมกำเนิด และบางส่วนก็ได้ให้สัมภาษณ์อย่างเบ็ดเตล็ดว่าได้ทำการคุมกำเนิดโดยวิธีต่าง ๆ คำตอบเกี่ยวกับการปฏิบัติทางด้านการคุมกำเนิดที่ได้จากการสัมภาษณ์สามารถได้ว่าต่ำกว่าความเป็นจริง ทั้ง เพราะในสังคมไทย การพูดถึงสิ่งเหล่านั้นยังแฝงไว้ด้วยความลอาย และเป็นเรื่องลับเฉพาะส่วนบุคคลไม่ควรเปิดเผยกับคนแปลกหน้า จึงทำให้อัตราส่วนของประชากรที่รายงานว่าปฏิบัติทางด้านการคุมกำเนิดไม่สูงเท่าที่ควร

ถึงแม้ว่า ความรู้และการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการคุมกำเนิดหรือการวางแผนครอบครัว จะเป็นเพียงรายในหมู่ประชาชนบางกลุ่ม แต่ซึ่งทางในการเพิ่มอัตราส่วนของผู้ที่จะทำการคุม

๖. สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักในกระทรวงและเคหะ พ.ศ. ๒๕๑๙ ที่วาราณาจักร (กรุงเทพฯ โรงพิมพ์ ชุมนุมพิมพ์การขยายและซื้อแห่งประเทศไทย ๒๕๑๗) หน้า ๔๖-๔๗
๗. บัญหาดังกล่าวในหมู่ประชาชนบางกลุ่ม แต่ซึ่งทางในการเพิ่มอัตราส่วนของผู้ที่จะทำการคุม
๘. ศุชาติ ประเสริฐรัตน์ “การวางแผนครอบครัวของสตรีไทยในชนบททั่วประเทศ,” วารสารสังคมศาสตร์ ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม ๒๕๑๕) หน้า ๖๓-๗๑

กำเนิดให้สูงขึ้นรวมทั้งสูตรคุณภาพในการดำเนินการ แต่ทำไม่ถูกต้องหรือต้องการเปลี่ยนวิธีการทำไม่ได้ ออย่างมาก สถิติที่มีอยู่แสดงให้เห็นว่าสตรีโดยทั่วไปโดยเฉลี่ยในเขตชนบทมีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยประมาณ ๖-๗ คน มากกว่าจำนวนบุตรที่ตนหรือสามีต้องเหมาะสม (ประมาณ ๓-๔ คน) ด้วยเหตุผลต่าง ๆ กัน เหตุผลส่วนใหญ่เป็นเหตุผลทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ด้วยเหตุผลความพ่ายแพ้ที่จะหาทางให้ประชาชนมีแรงจูงใจในการคุ้มครองเด็กหรือการวางแผนครอบครัวจำกัดของพิจารณาข้อเท็จจริงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมด้วย และหาทางเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ให้สอดคล้องกับนโยบายการแก้ไขปัญหาประชากร

เหตุผลทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่ทำให้คนไทยเรียบง่ายมีบุตรจำนวนมากอยู่ แม้จะต่ำกว่าจำนวนที่คาดหวัง มีสาเหตุเช่น ความต้องการบุตรที่เป็นเพศชาย ทั้งด้วยเหตุผลทางสถาบันครอบครัว เนื่องจากการสืบสายสกุลใช้ฝ่ายชายเป็นหลัก การมีบุตรชายเพื่อรักษาความต่อเนื่องของวงศ์สกุลจึงเป็นสิ่งที่ทำให้คู่สมรสแต่ละคู่พยายามมีบุตรชายอย่างน้อยหนึ่งคน แต่ในปัจจุบันที่ความก้าวหน้าทางวิชาการยังไม่มากพอที่จะทำให้เราเลือกเพศของบุตรได้ตามใจชอบ คู่สมรสบางคู่จึงมีบุตรเกินจำนวนที่คาดหวังมากกว่าเหมาะสม ความต้องการบุตรชายยังมีส่วนสำคัญกับศาสนา การมีบุตรชายเพื่อบาชเรียนเป็นบุญกุศลแก่กิจการด้วยเป็นหัศคติและการปฏิบัติของชาวชนบทส่วนใหญ่

สำหรับเหตุผลทางเศรษฐกิจ จะพบว่าครอบครัวชนบทแต่ละครอบครัวมีฐานะค่อนข้างยากจน มีการเก็บออมทรัพย์อย่างมากหรือไม่มีเลย จึงไม่ทันทรัพย์เพียงพอที่จะซื้อหรือเช่าเครื่องจักรกลในการผลิตทุกชนิด ต้องอาศัยแรงงานของสมาชิกในครอบครัว ด้วยเหตุนี้คนในชนบทจึงยังคงนิยมมีบุตรมาก เพราะสอดคล้องกับความต้องการแรงงานของครอบครัว การมีบุตรในตอนนี้เพื่อไว้ใช้แรงงานในอนาคตจึงเปรียบเสมือนการลงทุนโดยตรง ๆ

นอกจากนั้นแล้ว บุตรยังเปรียบเสมือนการประกันสังคมของชาวชนบทในยามชราอีกด้วย เนื่องจากสวัสดิการทางสังคมของประเทศไทยยังไม่ก้าวหน้า ชาวชนบทจึงต้องหัน

๙. รายงานการวิจัย ความเชื่อทางศาสนาภัยการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และประชากร (ภาควิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๑๗) หน้า ๕๙-๖๒
๑๐. บัญหาสำหรับชาวชนบทไทยอยู่ที่การประกันเงินกรณีกรรมภัยดุลยภัต เมื่อถึงดุลยภัยทำงาน แรงงานขาดแคลน แต่หางานนั้นแรงงานจะเกิน บัญหาจึงอยู่ที่การหาแนวทางที่จะไม่ให้มีแรงงานขาดหรือเกิน แนวทางทั้งกล่าวว่าที่ต้องอาศัยความรู้ทางด้านการเกษตรและมาตรฐานทางเศรษฐกิจและสังคมเข้าช่วยแก้ไข (ซึ่งอยู่นอกเหนือขอบเขตของบทความนี้)

มาพึงพาอาศัยบุตรของตนในยามแก่ จึงจำเป็นต้องมีบุตรมาก ยิ่งมากก็ยิ่งอบอุ่นใจเพื่อกันบุตรท้องถั่มตาย แต่เนื่องจากอัตราการตายไถลลดลงอย่างรวดเร็ว จึงทำให้มีจำนวนบุตรลดขึ้นเกินความต้องการ

แนวทางที่จะแก้ไขบัญหาประชากรจำเป็นจะต้องเปลี่ยนแปลงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม หรือแก้ไขหัศนคติของประชากรเกี่ยวกับเหตุผลต่าง ๆ เหล่านี้ หรือไม่ก็ใช้มาตรการทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นเครื่องมือในการแก้ไขบัญหาประชากร ตัวอย่างประเทศไทยในภาคพื้นเอเชียอาคเนย์ที่ใช้มาตรการทางเศรษฐกิจทำให้ประชาชนส่วนใหญ่เกิดแรงจูงใจที่จะควบคุมจำนวนบุตรให้อยู่ในจำนวนที่ต้องการ เช่น ใช้มาตรการเคหะสงเคราะห์ผลักดันให้คู่สมรสไม่มีบุตรมาก คู่สมรสได้ที่บ้านใหม่ก็จะได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลอย่างเต็มที่ในเรื่องการเคหะและการคลอด แต่ถ้ามีบุตร ๓ คน หรือมากกว่านั้นจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการคลอดในราคากثيرสูงมาก และรัฐบาลจะไม่ให้ลดต้นความสำคัญในการเคหะสงเคราะห์ นอกจากนั้นแล้วยังมีการใช้คำว่า "สามคนมากเกินไปหนัก" และพยายามเปลี่ยนแปลงหัศนคติให้เป็นไปในทิศทางที่ว่าบุตรชายและบุตรหญิงมีค่าพอ ๆ กัน ประเทศไทยนำมายกเป็นตัวอย่างนี้ คือ ประเทศไทยสิ่งค์โปรด์ และได้หวน ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่เป็นคนจีนนิยมมีบุตรชาย แต่ความต้องการยังแท้จริงของรัฐบาลในการแก้ไขบัญหาการเพิ่มประชากรด้วยวิธีต่าง ๆ ทำให้ประเทศไทยสองประสบความสำเร็จในการควบคุมการเพิ่มประชากรและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

จากข้อความที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นพอจะสรุปได้ว่าแนวทางในการแก้ไขบัญหาการเพิ่มประชากรอย่างรวดเร็ว อาจจะทำได้โดยการเลิกใช้ระบบราชการในการให้บริการการคุมกำเนิดหรือวางแผนครอบครัว พยายามจัดหาอาสาสมัครภายนอกบ้านเพื่อให้ความสนใจแก่ผู้ที่จะมารับบริการ โดยราชการเพียงแต่ควบคุมด้านปฏิบัติการ ยกเว้นแต่ในกรณีที่ต้องผ่าตัดห้ามันหรือกรณีที่บัญญาท้องของอาศัยแพทย์ โครงการประชากรศึกษาหากจะทำขึ้นควรให้เป็นรูปแบบการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งวิธีการต่าง ๆ นั้นคงต้องดำเนินการทำไปสเตอร์ จัดสัมมนา ประชุมหมู่บ้าน อบรม ตลอดจนการทำเพลงสอนแทรกในบัญหาประชากร และภพยนต์ นอกจากโครงการทางสองนี้แล้ว หากจะทำการแก้ไขบัญหาดังกล่าวอย่างจริงจังจำต้องใช้มาตรการทางเศรษฐกิจและสังคมผลักดันให้ประชากรเหล่านี้ควบคุมขนาดของครอบครัวให้เล็กลง เช่น หากมีลูกไม่เกินสองคนให้เรียนฟรี แต่ถ้าเกิน ๒ คน จะต้องเสียค่าเล่าเรียนแม้แต่ในกรณีที่บ้านคับ บัญญาอยู่ท่ามกลางการทำจริง จังหรือไม่

อย่างไรก็ตาม บัญหาประชารมไม่ได้อยู่แค่อัตราการเพิ่มประชากรเท่านั้น ยังอยู่ที่ระดับของ อัตราการเพิ่มนักเด็กต่างกันอีกด้วย จากสถิติที่มีอยู่ให้เห็นว่าอัตราภาวะเจริญพัฒนาของชาวชนบทสูง กว่าคนเมือง^{๑๐} ด้วยเหตุนี้โครงการต่าง ๆ ที่จะมุ่งแก้ไขบัญหาการเพิ่มประชากรควรจะหาแนวทางให้ เข้าถึงชนบทให้มากที่สุดมากกว่าในเขตเมือง

ความแตกต่างระหว่างอัตราการเพิ่มประชากรระหว่างเขตเมืองกับเขตชนบทนั้นยังมีส่วน ก่อให้เกิดบัญหาประชารมอีกด้านหนึ่งคือ บัญหานองการย้ายถิ่นและการขยายตัวเมือง ที่ว่ามีส่วน ก่อให้เกิดบัญหาการย้ายถิ่นกิเพริ่งสาเหตุของการย้ายถิ่นมีได้เกิดจากอัตราการเพิ่มประชากรที่แตก ต่างกันเท่านั้นยังเกิดจากความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจและสังคม อาทิ เช่น โอกาสที่จะเรียนในสถาบันที่มีชื่อเสียง โอกาสที่จะหางานทำได้ทุกประเภท ทุกชนิด โอกาสที่จะ พบรสึ่งใหม่ ๆ แปลกดๆ ตลอดจนโอกาสที่จะอยู่ในศูนย์กลางของการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง สังคม และวัฒนธรรม นอกจากนั้นยังเกิดขึ้นจากความแร้นแค้น ตลอดจนความไม่สงบสุขทางการเมืองใน เขตที่อยู่อาศัย และเกิดจากกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ที่ทำให้การสื่อสารความคิดเห็น ท่ามกลางความแตกต่างทางเศรษฐกิจระหว่างเขตเมืองและเขตชนบท

แนวทางการแก้ไขบัญหาการอพยพย้ายถิ่นของคนชนบทเข้าสู่เขตเมือง ไม่ใช่การจัด เศรษฐศาสตร์ให้คนส้ม หรือการจัดทำที่ดินเพาะปลูกให้แก่บุคคลเหล่านี้ เพราะไม่ใช่เป็นการ แก้ไขบัญหาแม้แต่ปัจจัยเดียว แต่เป็นการส่งเสริมกระบวนการย้ายถิ่นให้เข้าสู่เขตเมืองมากขึ้น การ แก้ไขบัญหาดังกล่าวจะต้องพิจารณาจากสาเหตุพื้นฐานที่ทำให้คนเหล่านี้ย้ายถิ่น กล่าวคือ ต้องขจัด ความแตกต่างระหว่างเขตเมืองกับเขตชนบทให้ลดลง เพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจในการหางานทำ ในเขตชนบทให้มากขึ้น เช่น การตั้งโรงงานอุตสาหกรรม ควรส่งเสริมให้มีการตั้งในเขตที่เดือด ร้อนมากก่อนแทนที่จะตั้งในจังหวัดที่ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ ประชากรอยู่หนาแน่น เมื่อความแตก ต่างเหล่านั้นหมดไป การย้ายถิ่นในอนาคตจะอยู่ในรูปที่สะท้อนให้เห็นถึงการปรับเข้ากับการ เปลี่ยนแปลงโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีของการผลิต

สุชาติ ประสิทธิรัฐสินธุ
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล